

FIGYELŐ

BURGENLAND TELEPÜLÉSEINEK MAI NÉMET ÉS MAGYAR NEVEI

Juhász László újságíró tollából 1982-ben Münchenben második kiadásban is megjelent Burgenland címen az első anyanyelvünkön írt útikalauz e korában nyugat-magyarországi, ma kelet-ausztriai tájegységről. A kötet tartalmazza 101 burgenlandi település német és magyar nevét, s ezek részletes topográfiai, építészettörténeti és művelődési szempontokat (elsősorban magyar vonatkozásokat) tárgyaló leírását. Névtanilag számunkra a német--magyar helységnévmutató és a könyvben előforduló számos magyar családnév, valamint utcanév, és más elszórtabban megemlített helynév fontos. Íme a tartomány községeinek német--magyar névmegfelelői: 1. Andau -- Mosontarcsa 2. Apetlon -- Mosonbánfalva 3. Bad Tatzmannsdorf -- Tarcsafürdő 4. Baumgarten -- Sopronkertes 5. Bernstein -- Borostyánkő 6. Breitenbrunn -- Széleskút 7. Bruckneudorf -- Királyhida 8. Burg -- Óvár 9. Deutsch Jahrndorf -- Németjászfalu 10. Deutschkreuz -- Sopronkeresztúr 11. Donnerskirchen -- Fertőfehéregyháza 12. Dörfel -- Dérföld 13. Drassburg -- Darufalva 14. Drassmarkt -- Vámosderece 15. Eberau -- Monyorókerék 16. Edelstal -- Nemesvölgy 17. Eisenberg -- Csejke 18. Eisenstadt -- Kismarton 19. Forchtenau -- Fraknóváralja 20. Forchtenstein -- Fraknó 21. Frauenkirchen -- Boldogasszony 22. Gaas -- Pinkakertes 23. Gattendorf -- Lajtakáta 24. Goberling -- Góborfalva 25. Gols -- Gálos 26. Grozhöflein -- Nagyhöflány 27. Großpetersdorf --

Nagyszenthály 28. Güssing -- Németújvár 29. Halbturn -- Féltorony 30. Heiligenbrunn -- Szentkút 31. Hornstein -- Szarvók 32. Illmitz -- Illmic 33. Jois -- Nyulas 34. Jormansdorf -- Gyimótfalva 35. Kemeten -- Vaskomjét 36. Kittsee -- Köpcsény 37. Kleinfrauenhaid -- Kisboldogasszony 38. Kleinhöflein -- Kishöflány 39. Klingenbach -- Kelenpatak 40. Klostermarienber -- Borsmonostor 41. Kobersdorf -- Kabold 42. Kohfidisch -- Gyepűfüzes 43. Lackenbach -- Lakompak 44. Landsee -- Lánzsér 45. Leithaprodersdorf -- Lajtapordány 46. Lockenhaus -- Léka 47. Loretto -- Loretto 48. Lutzmannsburg -- Locsmánd 49. Mariasdorf -- Máriafalva 50. Marz -- Márcfalva 51. Mattersburg -- Nagymarton 52. Mischendorf -- Pinkamiske 53. Mogersdorf -- Nagyfalva 54. Mönchhof -- Barátudvar 55. Mörbisch -- Fertőmegyes 56. Müllendorf -- Szárazvám 57. Nebersdorf -- Ligvánd 58. Neckenmarkt -- Sopronnyék 59. Neufeld an der Leitha -- Lajtaújfalu 60. Neuhaus am Klausenbach -- Vasdobra 61. Neumarkt an der Raab -- Farkasdifalva 62. Neumarkt in Tauchental -- Felsőkerthely 63. Neusiedl am See -- Nezsider 64. Neustift an der Rosalia -- Újtelek 65. Nickelsdorf -- Miklóshalma 66. Nikitsch -- Füles 67. Oberpetersdorf -- Felsőpéterfa 68. Oberpullendorf -- Felsőpulya 69. Oberschützen -- Felsőlövő 70. Oberwart -- Felsőőr 71. Oggau -- Oka 72. Oslip -- Oszip 73. Pamhagen -- Pomogy 74. Parndorf -- Pándorfalu 75. Pinkafeld -- Pinkafő 76. Pötsching -- Pecsenyéd 77. Purbach -- Feketeváros 78. Raiding -- Doborján 79. Rattersdorf -- Rótfalva 80. Rechnitz -- Rohonc 81. Rotenturm -- Vörösvár 82. Rust -- Ruszt 83. St. Georgen -- Lajtaszentgyörgy 84. St. Margarethen -- Szentmargitbánya 85. St. Michael -- Pusztaszentmihály 86. Sauerbrunn -- Savanyúkút 87. Schattendorf -- Somfalva 88. Siegendorf -- Cinfalva 89. Siget in der Wart -- Órsziget 90. Stadtschalainig -- Városszalónak 91. Stegersbach -- Szentelek 92. Stoob -- Csáva 93. Sulz -- Sóskút 94. Frausdorf -- Darázsfalú 95. Unterschützen -- Alsólövő 96. Unterwart -- Alsóőr 97. Wimpassing -- Vimpác 98. Wulkaprodersdorf -- Vulkapordány 99. Zemendorf -- Zemenye 100. Zillingtal -- Völgyfalva 101. Zurndorf -- Zurány. Tapasztalataim szerint a magyar neveket azok, akik tudnak magyarul Burgenlandban (tehát nem csak a magyar anyanyelvűek) szívesen használják, s ebben az osztrákok semmi kivétnevelőt nem találnak.

A kötet szerzője különös figyelmet fordít azokra a településekre, amelyeknek az Árpád-kortól napjainkig folyamatosan magyar lakossága van. Felsőőr esetében megemlíti azt is, hogy Rudolf császár és király 1582-ben a falu egységes nemesi kiváltságait megerősítette, s számos olyan családnév szerepel

ebben az oklevélben, amelyek ma is megvannak, így: Adorján, Balikó, Balázs, Benkő, Farkas, Gál, Imre, Kázmér, Pongrácz, Miklós, Osváth, Szabó, Zámbó. E nevek egy része az egész magyar nyelvterületen ismert, más részük csupán Erdély legkeletibb területein és az Űrvidék magyar falvaiban van meg, mind-egy összeköti a nyugati és a keleti székelységet. E kérdéskörre legutóbb Benkő Loránd hívta fel a figyelmet (Ungarische Jahrbücher. München 1985--86), érdemes lenne azonban a nyugati magyarságnak tüzetesebben megvizsgálnia a burgenlandi Nádasdy, Esterházy, Erdődy, Batthyány és más levéltárak személy- és helynévanyagát. Ezen értékes nyelvi bizonyítványok kiadására (akár falvanként) szívesen vállalkozik a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Névtudományi Munkaközössége. A levéltárak felkutatásában, az egykori és a mai magyar lakosságú falvak kikeresésében értékes segítséget nyújt Juhász László könyve. Jó lenne, ha más, a magyarság történelméhez kapcsolódó jugoszláviai, felvidéki, erdélyi és kárpátaljai tájegységekről is hasonló alaposságú idegenforgalmi, történelmi, néprajzi, névtani és több más vizsgálódási területet segítő útleírások látnának napvilágot. Megnyugtató, hogy ezt az útleírást Burgenlandban legalább árulják, s ajánlatos lenne a Panorámánál is kiadni.

(-- ó -- m)

KIEGÉSZÍTÉSEK A CSEPEL-SZIGET HELYNEVEI CÍMŰ KÖNYVHÖZ

Csepel sziget Budapest alatt. Kilencz falu s egy város van benne, nevét Anonymus szerint onnan vette, hogy a honfoglaláskor Árpád egy Sepel nevű vitéznek, kit főlovász mesterévé tett, adta ezt a szigetet, hogy itt a harci lovakat legeltesse, ki is itt elhalálozván nevét a sziget mai napig megtartotta. (L. Anonymus XLIV. f.)

Réső Ensel Sándor, III. füzet, 7. oldal.

Csepel, falu Somogy m.-ben. Szász István szerint a néprege mondja róla, hogy Kupa felkelő vezért és népét e helyen csépelték el. Kupa futásáról szintén ő egy regét közöl, mely ezen három falu Köttse, Szólád és Szárszó keletkezését és magyarázatát mulatságosan adja.

Réső Ensel Sándor, III. füzet, 7. oldal

Csilebércz (!) Budai hegyek egyike (eddig Kükükberg és Dreihotter), mely nevezet gr. Majláth János „Geschichte der Magyaren” 5. k. 49. lapján fordul elő, külön alkalmazása pedig a többször említett XVII. század elején kelt német jegyzésekből igazoltatik, melyekben azon hegy „Csepelhegy”-nek neveztetik.

Réső Ensel Sándor, III. füzet, 30. oldal.

... Sz. Ábrahám tiszteletére is emelvék telepek. Ulászlónak 1440-ik évben kiadott okirata tanusítja, hogy ott hol most Ráckeve fekszik, helység állott Sz. Ábrahám tiszteletére, itt telepítettek le a törökök által üldözött Keve városi szerbek.

Lábjegyzetben:

Sürgöny 1861. 28. sz. Ludaics Miksa. A történeti emlékü ráckevei görög valóságú szerbtemplom. Bé. M. T. III. p. 522. V-ik László kir. alatt 1455. Csepelben Kiskeve még Ábrahámnak hivatott.

Réső Ensel Sándor, I. füzet (1861.) 12. oldal.

Angyalsziget Csepel földén 6-ik sziget Márton s Laczháza közt. A rege úgy tartja, hogy a mostani az Angyalsziget nevezetét Angelina vagy Bél Mátyás szerint Angelino nevű asszonytól nyeri. Angelina némelyek beszéde után, hajdani királyaink egyikének kedvese lévén, e szigetben fogadta annak látogatósait, utóbb gyermeke lett s azt vízbe ejté, gyermekének ugyanott vízbe fuladtát, gyakran siratván a partokon, róla maradt fel az Angelina nevezet. Más monda, hogy az említett személy Csepeli görög asszony volt, ki e helyen Dunába esett gyermekét sokáig könyezvén, ez a lakosoknak eszmét adott arra, hogy a helyet az ártatlan gyermekről nevezék el. Annyi bizonyos, hogy a lakosok már emlékezetet felülmúló időktől fogva nevezik Angyali szigetnek. (!) Kiről? mi oknál vagy esetnél fogva? ezekről a régi irások halgatnak. (Bognár József. Tudom. tár 1843. XI-ik k. 59. lp.)

(Ráckevek pere a kir. ügyvéd igazgatója ellen.)

Réső Ensel Sándor, I. kötet, 50--51. oldal (1861.)

... Pereg szigetecske Pest vb. Ráczkevének szemközt, hajdan kir. mulató berek, régi iratokban floridus = virágos berek, a később ide telepedett idegen ajkú németek s tótok ferdítették a b betűt p-re, s lett Pereg. (Tudománytár 1843. aug. hó. Csepel cikkben.)

Réső Ensel Sándor, II. kötet, 211. oldal.

Baranyai Decsi János magyar históriája (1592--1598) Fordította és a bevezetőt írta Kulcsár Péter. Európa Könyvkiadó - Helikon Kiadó, Bp. 1982.

Győr ostroma...

... A hidépitést tehát így szervezte meg: összegyűjtött sok anyagot, mindenholnan mestereket hozatott, és a Buda alatt öt mérföldre levő Kevi-szigeten nagy ügyességgel olyan hajókat készíttetett, melyeknek orra szögletes...

(177. oldal)

Lábjegyzet a 405. oldalon:

Kevi-sziget: a mai Ráckeve mellett levő Duna-szigetről lehet szó.)

SOLYMÁR IMRE

VÍZNÉVHASZNÁLAT A NYÁRÁD MENTÉN

Kacsó Sándor írja önéletrajzi sorozatában (Virág alatt, iszap fölött. Bp., 1985. 52): „A Vityal pataknak sokáig firtattuk a nevét, mert nem tudtuk megfejteni, hogy mit jelent. Nem tudta a tanító úr sem, de ő kivágta magát azzal, hogy csak a falusiak nevezik úgy, a térképen, már amelyiken egy ilyen kis patak is rajta van, ott Ferencek patakának írják. No, ennek volt értelme, de nekünk mégis jobban tetszett a másik. Akárcsak Mikházán a Peres-patakánál és Deményházán a Csadó-patakánál. Ezeknek is mind volt térképnevük is a rendes mellett. A Peresnek méghozzá szép is: Árnyék-pataka. Értelme is volt, mégse mondta így senki.” 51: „Végighalásztuk a Nyárádot felfelé egészen Vármezőig, kipróbálgattuk a Hideg-Súgót és a Meleg-Súgót, hogy vajon azért kapták-e a nevüket, mert valóban hideg az egyik, s meleg a másik. Nem éreztünk különbséget, s emiatt úgy éreztük, hogy csalás az egész elnevezés, amíg valaki felvilágosított, hogy nyáron nem is igen érzik a különbség, de télen befagy az egyik, s nem fagy be a másik. Ez értelmes magyarázat volt, s ki is

elégített, bár ma már inkább arra a magyarázatra hajlok, hogy szaporábban sugdos az egyik, s lassabban a másik, azért fagy be az utóbbi, s marad jégkéreg nélkül a másik."

H.M.

SZIGFRID ÉS RINALDÓ

Ignác Rózsa 1939-ben járt a bukovinai Józseffalván, s könyvében a következőket írja (Keleti magyarok nyomában. Dante. 1941. 182--3): „Ütéves ikerfiúcskák. -- Hogy hívnak téged? -- kérdem az egyiket. -- Engem Péter Rinaldónak. -- S tégedet? -- Engem Péter Szigfridnek. -- Kérdem az embert, honnan vette ezeket a furcsa neveket? Mosolyog. Azt mondja, Szigfridet Fogadjistenben tanulta, mert ott volt egy német katolikus pap s az a gyermekeknek mind ilyen nevet tanácsolt, hogy Gunter, meg Szigfrid, meg Gizelher. Azután neki ezzel a két kicsivel már éppen kilenc gyermeke van, hát nehéz annyi gyereknek nevet találni. -- S a Rinaldó? -- Olvastam egy könyvet, hogy azt mondja: Rinaldo Rinaldini. Aztán igen megkedveltem ezt a Rinaldót, hát mondtam, ha fiam lesz, annak keresztetem".

Egy újabb névadási formával lettünk gazdagabbak. Hajdú Mihály: A volt bukovinai Józseffalva keresztnevei (1836--1940) (MSZA. 12. sz.) című munkáját átnézve (a vonatkozó V. időszakot) két Szigfridet találunk, Rinaldót egyet sem. Mivel Hajdú Mihály az anyakönyvek (azaz hivatalos dokumentumok) alapján dolgozott, Ignác Rózsa pedig szóbeli kérdés alapján írt, hivatalosan Hajdú Mihálynak van igaza. Ezek szerint tehát a Rinaldó nevet a gyermek nem a keresztségben kapta; s ha Ignác Rózsnak egyáltalán igaza van, legfeljebb szóbeli használatról beszélhetünk (ha csak nem a Hajdú Mihály által emlytett Romeo névről van szó -- elvégre annak is van irodalmi indíttatása).

Mi- -os

KOMI-ZÜRJÉN ÍRÓI ÁLNEVEK

VÁSZOLYI ERIK kitűnő tanulmányban foglalkozott a zürjén névadás problematikájával (Széljegyzetek a zürjén személynevek és a névadás kérdéséhez. NyK. LXIII, 388--401; rövidített változata: Domokos Péter: Uralisztikai olvasókönyv. Tankönyvkiadó. 1977. 548--54). A cikkben foglaltakkal maximálisan

egyetértek, adataim megerősítik az ott elmondottakat. Az írói névválasztást az Antológia komi poezii (Sziktiivkar, 1981) című könyv alapján vizsgáltam meg. Ebben ugyanis megtalálhatjuk a komi-zürjén költők rövid életrajzát is, és itt olvashatjuk az ún. írói álneveket is. Azt hiszem -- miként a későbbiekben látni fogjuk --, az ún. kitétele nagyon is indokolt.

Az antológia 16 álnevet közöl. A következő csoportosítást alkalmazhatjuk: 1. Az apa keresztnéve + a saját keresztnéve. 2. Vezetéknév + keresztnév. 3. Lakóhely (származási hely) + keresztnév. 4. Egyéb kételemű név. 5. Egyelemű név.

1. Az apa keresztnéve + saját keresztnéve: hat költő viseli. Itt egy kis pontosítás következik (s ezt VÁSZOLYI ERIK is kiemeli): tulajdonképpen alakváltozatokról, becenévi formákról van szó; azaz a neveket nem hivatalos alakjukban használják, hanem a beszélt nyelvi változatokban (az orosz formákat zürjénesítik is). Így lesz a Fjodorból Pedör, Pegy, az Ivanból Vany, Veny, a Gennagyiból Geny, a Pavelből Pas, a Vaszilijből Vaszilej, Vasz, a Grigoriból Gris, az Alekszandról Szas, a Tyimofejből Tyima, a Venjaminből Veny, a Viktorból Vittor. A névelemek sorrendje megegyezik a magyarral: az apa neve vezetéknévként, a saját neve keresztnévként áll. Gyakori névtípus ez a magyarban is, csak hogy nálunk már nem a közvetlen apa neve áll vezetéknévként, hanem a névadó őse (pl. Páll István). Zürjén adataink a következők: Gavril Ivan (Ivan Gavrilovics Podorov), Gris Szas (Alekszandr Grigorjevics Gabov), Ilja Vasz (Vaszilij Litkin), Tyima Veny (Venjamin Tyimofjevics Csisztaljev), Vasz Pedör (Fjodor Vasziljevics Popov), Vaszilej Jegor (Jegor Vasziljevics Kolegov). Csupán az a meglepő számunkra, hogy a tulajdonképpeni nevüket használják álnévként (a „rendes” nevük a hivatalos orosz háromelemű név).

2. Vezetéknév + keresztnév: a vezetéknév a rövid, a nem oroszosított formában szerepel. Két költő van ebben a csoportban: Pegy Geny (Gennagyij Fjodorov), Szim Vany (Ivan Szimakov). A sorrend itt is megegyezik a miénkkel.

3. Lakóhely (származási hely) + keresztnév: a sorrend hasonló. Itt is két költőt találunk: Nyobdinsza Vittor (Viktor Szavin; nyobdinsza = Nyobdino községbe való), Vül Pas (Pavel Sebolkin; vül = felső).

Ezek után következnek azok, amelyeket már valódi álneveknek tarthatunk, valamennyi zürjén közszót tartalmaz.

4. Egyéb kételemű név: első látásra a teljes név illúzióját kelti, noha egyik eleme sem tulajdonnév. Három költő használta a következőket: Bia Ogür (Jakov Csuprov; tkp. izzó szén), Szuk Parma (Nyikolaj Frolov; sűrű erdős fennsík), Zsan Morös (Iona Csisztaljev; tkp. nyílt keblű).

5. Egyelemű név: Jogus (Georgij Litkin; több szóból is levezethető, a névadás indítéka nem világos előttem), Parmazon (Anyiszim Tyimusev; tkp. az erdős fennsík fia), Varüs (Afanaszij Majegov; tkp. héja).

Végezetül megemlítjük, hogy DOMOKOS PÉTER (szerk. és vál.): Medveének. A keleti finnugor népek irodalmának kistükre (Európa, 1975) általában ezeket a neveket használja. Érdekességképpen megjegyezzük, hogy az 1981-ben elhunyt Vaszilij Litkin mint költő Ilja Vasz-nak, mint nyelvész Vaszilij Litkin-nek írta nevét.

MIZSER LAJOS

BOLSOJ VAGY NAGY SZÍNHÁZ?

Az orosz tulajdonnevek közül a személy-, és helynevek magyar nyelvű szövegben való használatát meglehetősen jól kidolgozott szabályok irányítják (V.ö.: A cirill betűs szláv nyelvek neveinek magyar helyesírása. Bp., 1985.). A közszoói elemekből álló intézménynevek esetében viszont napjainkban is igen nagy összevisszaság tapasztalható. Ezt a tényt most egyetlen intézmény — Moszkva híres színháza nevének használatával illusztrálom. Az idézetek a szovjet kultúra napjainak eseményeiről tudósító újságcikkekből származnak.

A színház teljes, hivatalos megnevezésének szó szerinti fordítása olvasható az alábbi idézetben: „A Szovjetunió Állami Akadémiai Nagyszínháza balettegyüttesének tagjai és a magyar újságírók baráti találkozójával, ill. kiállításokkal, ... folytatódott szerdán a szovjet kultúra napjainak eseménysorozata Budapesten.” (Népszabadság, 1985. október 10.) Ennél gyakoribb a rövidebb változat kétféle (egybe-, különírt) helyesírással.

„A kulturális napok keretében, a magyar nézők előtt világhírű társulatok és művészek lépnek fel, köztük a Moszkvai Nagyszínház balettkara.” (Kelet-Magyarország, 1985. október 8.)

„A moszkvai Nagy Színház vendégjátékának tapsolt a budapesti közönség szombaton az Operaházban.” (Népszabadság, 1985. október 14.) A fordítás mellett előfordul a részleges átírás is, azaz csak a jelző szerepel az intézmény egészének jelentésével (V.ö.: Mi megy ma a Nemzetiben?), amit nagybetűvel való írása is alátámaszt.

„A Bolsoj balettegyüttese az Operaházban" (cím -- Népszabadság, 1985. október 10.)

Ez a névváltozat a legrövidebb, egyúttal a legfamiliárisabb is: így nevezik a moszkvaiak maguk között kedvenc színházukat. Kétségtelen tény, hogy a fenti színház művészei már többször szerepeltek Magyarországon is, így a Bolsoj megnevezés sok magyar olvasó számára ismerős, mégis helyesebb megoldásnak találok a fordítást, amelyhez az átírás mintegy értelmezőként kapcsolódhat.

„A Szovjetunió Nagy Színháza -- a moszkvai Bolsoj -- a szovjet kultúra napjai keretében megkezdte több estére tervezett magyarországi vendéggjátékát." (Népszabadság, 1985. október 10.)

A fentiekből következően a nevekhez kapcsolódó asszociációk nem teljes ismeretén alapuló stíluskeverékek minősíthető az alábbi névhasználat.

„A Bolsoj és a Magyar Állami Operaház között baráti kapcsolat elmélyüléséről beszélt Orosz Adél, ...)" (Népszabadság, 1985. október 10.)

Az újságírói lelemény, vagy változatosságra való törekvés még egy -- megítélésem szerint torz -- alakzatot teremtett ugyanabban a cikkben.

„... a Bolsoj Színház balettegyütteséből 240 művész érkezett hazánkba." (Népszabadság, 1985. október 10.)

Ezt a hibrid (fele orosz, fele magyar) megoldást semmiképpen sem fogadhatjuk el, s elterjedését meg kell akadályoznunk.

Az illusztrált tarkaság, amely 2 kivételtől eltekintve egyetlen cikkben tapasztalható, sokáig nem tartható fenn. Egységes névhasználatra van szükség az adott intézmény nevét illetően, s erre véleményem szerint az eredeti név (Bolsoj Tyeatr) jelzős szerkezettel való teljes fordítása (Nagy Színház) lenne a legalkalmasabb.

CSIGE KATALIN

MEZŐGAZDASÁGI HATÁRNEVEK A MAGYAR TELEVÍZIÓBAN ÉS RÁDIÓBAN

A Magyar Televízió 1986. december 3-án 17¹⁵-től A nyelv világa című műsorában az alábbi beszélgetés hangzott el.

ÖRDÖG FERENC: A kisparaszti termelési szerkezet megváltozásával nem volt semmi szükség arra, hogy a kisparaszti parcellák éljenek. Ha nem él a kisparcella, nem él a neve sem. Az egybeszántott parcellákkal eltűnik a nevük. Még azt sem őrizték meg, amit meg kellene őrizni, s elkezdtek – sajnálatos módon – termelőszövetkezeteink számokkal jelölni – praktikus okokból – a parcellákat, ami nem helyes. Maradjon meg annak a dűlőnek a neve, mert az megvan!

PÁLFY ISTVÁN: Vajon ez megfordítható folyamat lenne ma még?

ÖRDÖG FERENC: Megfordítható folyamat lenne, s kívánatos is, hogy megfordítsuk. Ez olyan névadás különben, mintha a faluban azt mondanánk: Te vagy az egyes számú lakó, te a kettős, te pedig a hármas, amott te pedig a római ötös! Hiába mondja az agrónómus: Elmegyek a C-5-ös táblába. A parasztember soha nem megy a C-5-ös-be, hanem a Jobbágyrétre, a Széleskuthoz, a Tüskéskertbe megy. Hiába számozzák a dűlőket, azt a hatalmas névanyagot egykönnyen nem lehet kiirtani. De azért az lenne a kívánatos — a jövő nemzedék szempontjából elsősorban —, hogy ezek a dűlőnevek, amelyek nem egyszer elpusztult Árpád-kori település emlékét őrzik, ezek éljenek a falu névkincsében. Ha az apák nem mondják, nem használják ezeket, akkor kiszorulnak a tudatból, s ez nem kívánatos nemzeti szempontból sem!

PÁLFY ISTVÁN: A névgondozásról Virágh Ferenc érdekes cikket írt az Egyetemi Lapokba, s a zalaegerszegi névtudományi konferencián történeusként szerepel. Miként vélekedik e szaktudomány a határnevek mai helyzetéről?

VIRÁGH FERENC: A történettudomány számára aggasztó volna, ha általában utat törne a magyar anyanyelvi helynévtől eltérő jellegű típusú, új jellegű határnév, az "A-2" és "B-2" szerű. Ugyanis a régi, történeti, hagyományos helynév a történettudomány számára kőfő értékű. Hogy példát hozzak fel, a Bárnevóna-ra hivatkoznék.

PÁLFY ISTVÁN: Az micsoda?

VIRÁGH FERENC: Ez egy északnyugat-dunántúli határnév, amely történelmileg azt fejezi ki, azt tartalmazza, hogy az I. világháború után a hadiözvegy juttatásként kapta a férje helyett. Természetesen keserves juttatás volt ez. Az özvegy inkább szeretne volna a férjét, mint ezt, s ezért mondta: Bár ez ne volna. Máshol ugyanez a Vérmező nevet kapta. Más esetben, az ország különböző területein a Bárnevóna a rossz minőségű föld. Azután, ha Sárospatak esetét ragadjuk ki: amennyiben ott a város falai leomlanának, és csak az egy határnév élné túl, a Diákülő — vagy szokták Diákülőnek is nevezni a bukott diákok sorsára utalva — ez kifejezné azt, hogy ez a hely valamikor iskolaváros volt.

PÁLFY ISTVÁN: Ha ezeket a neveket elveszítjük, akkor velük együtt az emlékezet egy darabja is elpusztul?

VIRÁGH FERENC: És főleg a helyi lakosság érzését befolyásolja, elidegeníti a szűkebb környezettől. Ha ezt a módszert követnénk, elvetnénk a mezőgazdasági névadásban a hagyományos s z ó - n e v e t. A történettudomány nézőpontjából a tudomány mai feladata a névmentés dolgában hármas.

Az első feladat, hogy t a r t s u k m e g ezeket a történeti, hagyományos, s z ó - n é v típusú határneveket az élő beszédben, de az üzemi nyelvben is, és műveljük a névállományt általában; nemcsak a külterületek határneveit, hanem a várscsneveket és a többit is. Ma a külterületi mezőgazdasági határnév ügye elhanyagolt! T a r t s u k m e g ezeket az élő beszédben!

A második nagyon fontos feladat, hogy r ö g z í t s ü k a térképre ezeket, és a lehető legtöbbet! Tudnék példát hozni arra,

hogy néhány termelészövetkezetben az ü z e m i t é r k é -
p e n nem szerepel a sok helynév közül egy sem. Hát akkor mi-
től remélhetnénk, hogy ezek valamikor visszajönnek a köztudat-
ba, vagy az üzemből használják, ha az üzemi térképen nincsenek
rajta?

A harmadik fontos feladat a névváltozás nyomon követése: a
l e l e t m e n t é s, a g y ű j t é s.

1986. december 10-én a Kossuth Rádió "Olvastam valahol"
című műsorában elhangzott névtudományi beszélgetés szövege:

BENDA KÁLMÁN: A következő levelet, amelyre válaszolunk, dr.
Hudák Györgyné gimnáziumi tanár írta Békéscsabáról, a Rózsa Fe-
renc Gimnáziumból. Levelében ezt olvassuk: A Magyar Nyelvőr 1985.
évi 3. számában olvastam egy tanulmányról, hogy a termelészövet-
kezetekben rendszeresen folyik a történeti kútfő értékű határ-
és dűlőnevek pusztítása, amennyiben az egyes határrészeket a
név félretolásával, csupán betűvel és számmal jelölik. Kérem,
adjanak tájékoztatást arról, hogy a határ- és dűlőneveket tör-
ténétírásunk hogyan és milyen mértékben tudja felhasználni, mi
a történeti értéke ezeknek a neveknek? - Eddig tart a levél. A
Magyar Nyelvőrbeli cikket Virágh Ferenc történész írta.

VIRÁGH FERENC: Ha a kora magyar középkor helyneveit vizsgál-
juk, a Tapolca, Zagyva, Csongrád szerűek a honfoglaláskor szláv
helyeket jelölnek; ha viszont az -i képzős Csehi, Ópályi, a -d
képzős Füred, Várad, Szeged típusú helynevekkel van dolgunk, ak-
kor már a magyar etnikum ténye előtt állunk, ezek tipikusan ma-
gyaroktól lakott települések. Nincs olyan dűlőnév sem, amelynek
né lenne helytörténeti vagy tágabb értelemben országos érdekű
mondanivalója. a Jóhegyűér a jobban termő föld, a Roszs rét ho-
zama jóval kevesebb. A szér utótagú szavaink a község belterü-
letéhez közel eső helyek neve.

BENDA KÁLMÁN: Gyakran találkozunk ilyen dűlőnevekkel: Szabad-
föld, Kötöttföld, Jobbágyföld. Ezek esetleg utmutatást adhatnak
bizonyos társadalmi történeti vonatkozásokra?

VIRÁGH FERENC: Feltétlenül. A Szabadsföld és a Proletár jelen-
tése ennyi: az 1848 utáni parcellázások egy része ez a terület,
agrárproletárok tulajdonába került határrész, ehhez megváltás
útján, pénz ellenében jutottak. A feudális-kori tulajdonviszony
kifejezője az Irtás, az Úri-rét, az Urbálista, a Nagyjános-job-
bágytelek, a Hajdúgát, a Zsellérgödör. Mind-mind a feudális-kori
határhasználat egy-egy nagyon fontos mondanivalóját fejezi ki.

BENDA KÁLMÁN: Azt mondhatjuk tehát, hogy a dűlőnevek egyrészt
következtetni engednek a régi talajtani, földrajzi, természeti
viszonyokra, másrészt a társadalom elmúlt korszakaira is bepil-
lantást engednek. Talán még egy harmadikat is hozzátehetnénk:
nem egy esetben elpusztult falvakat vagy teljesen eltűnt temp-
lomot, műemléket a dűlőnév alapján sikerült a régészeknek meg-
találniuk. Ismeretes, hogy van Kunhalom-, Kápolnarét-dűlő. Ha
ezek mögé nézünk, akkor az esetek óriási többségében kiderül,
hogy valamilyen rom van ott, és ezt a nevet évszázadokkal a tö-
rök vagy a tatárjárás előtt kapta ez a vidék.

VIRÁGH FERENC: Határnévben őrzött, elpusztult középkori magyar községnév például Mezőcsáton Csicske, a tatárjárás áldozata; Gyula határában Bicere a török kiűzése után ide betelepült szerbek egyik fontos szálláshelye, s jelzi a Dél-Alföldre felhúzódott szerbség egyik északi pontját, bázisát. Kibeszéli ezt a településtörténetet ez a helynév.

BENDA KÁLMÁN: Történész után hadd kérdezzem meg a nyelvész véleményét Szabó T. Ádámtól!

SZABÓ T. ÁDÁM: A nyelvészek föltétlen helyeslik a régi, kialakult helynévhagyományt, tehát a népi és a polgári hagyományt őrző, természetes helynévanyag megőrzését. Ezek a nevek az ott élő fák, füvek, bokrok vagy ott élt emberek, kövek és vizek emlékét őrzik, százados folyamatok tükrözői. De nemcsak várromok, régi temetők emlékét őrizhetik, hanem egy-egy közösség, egy nép kialakulásának történetét: azt is, hogy miből kovácsolódhatott össze a magyarság. A kun előtagú nevek a kunság, a besenyő előtagúak a besenyő, a tót előtagúak a szlávtság (a Duna-medencében élő szláv népeket ezzel a névvel jelölték meg) s nemcsak a szlávtság tanúja. De őrzik a régi helyneveink a régi, a pogánykori hitvilág emlékét is. Ördögösfüzes talán azzal is összefügghet, hogy itt valamikor ördögökben hitték; Bálványosváralja bálványimádó hely lehetett; Egyeskő talán nem is az egy megszokott jelentésével, hanem a szent szavunkéval függ össze, ami megvan az egyház szóban és az idvöz szavunkban, vagy az Üdvözlégységben is.

BENDA KÁLMÁN: Én azt hiszem, bizonyos fokig ide tartoznak az utcanév megjelölések is.

SZABÓ T. ÁDÁM: Hagyományos utcaneveink mindig kitűnő irányt megjelölőek. A Pozsonyi út például Budapesten tényleg Pozsony felé mutató út, Kolozsvárott például a Tordai út a Torda felé vivő út, tehát a modern turizmus számára is információval szolgál az ilyen név. Éppen most lehetünk tanúi a Moszkvában történt változásnak, ahol a Metróépítők útja visszakapta régi, természetesebb, a szénatermelés emlékét idéző nevét. Ilyen nevek voltak a régi magyar városokban is! Az októberi forradalom ötvenedik évfordulóján pedig az egyik, önmagában is mesterkéltséget sugalló térnevet visszaváltoztattak a régi nevére. De mehetnének például Hollandiába vagy Finnországba is, ahol hagyományőrzőek a városok. Úgy tudom, Finnországban törvény is védi a hagyományos jellegű, évszázados történeti tartalmat hordozó neveket.

BENDA KÁLMÁN: Azt mondhatjuk tehát, hogy a modern élet, a nagy társadalmi átalakulás és iparosodás megfér a régi nevekkal, az megfelel a mai életviszonyoknak.

SZABÓ T. ÁDÁM: A budai várnegyed és Sopron városa jó példa arra, hogy igenis meg lehet őrizni évszázados névhagyományt, sajnos ezt nem minden városunk követi.

VIRÁGH FERENC: A termelészövetkezetek egy részében ragaszkodtak a hagyományozáshoz, amikor kialakították a táblanévjegyzéket (ez minden termelészövetkezet számára alapvető követelmény), s akkor első helyre a hagyományos neveket írták. Itt van előttünk a mányi Üsszetartás Termelészövetkezet táblanévjegyzéke,

amely Mány és Csabdi községekre vonatkozik. E termelőszövetkezetben (területe 3335 hektár és két község határt ölel fel) a táblánév főcím alatt a hagyományos, a történeti név áll: Erdő mellett, Parlag, Anglia, Körtvélyes, Kismány, Jancsár, Darudelaló. Ezek a hagyományos, történeti, szó-típusú nevek válnak itt üzemi névvé is. Második helyen szerepel a táblánévjegyzéken a kód-számok sora. Harmadik helyen a jel (ez A-1 vagy A-24 stb.), a következő helyen áll a területe ezeknek a tábláknak, utána az országos mintaszám.

BENDA KÁLMÁN: És van olyan termelőszövetkezet, ahol a hagyományos nevet egyszerűen tekintetbe sem veszik?

VIRÁGH FERENC: Sajnos erre is gyakran találhatunk példát. A táblásítás eredményeképpen különben is rengeteg régi határ- és dűlőnévünk eltűnt a területek összeszántásával. Eközben felbomlott a dűlőnévrendszer, ehelyett határrészt és táblát kell mondanunk. A termelőszövetkezetek többsége az országban a hagyományos, történeti helyneveket az üzemi névelvben mellőzi. A bajt tetézi az, amit az üzemi térképen látunk. Például az Őriszentpéteri Őrség Termelőszövetkezet üzemi térképének adatait idézzük. Ez a termelőszövetkezet 5379 hektár nagyságú, s Őriszentpéter, Szalafő, Kondorfa, Ispánk, Nagyrákos és Szatta területét tagolja magába. Ebben a térségben az üzemi térképen némely község területét illetően alig szerepel történeti, hagyományos határnév, hanem csak az 0-1, 0-39 típusú. Az egész szövetkezet területe 128 tömbből épül fel – itt a táblát tömbnek nevezik – 81 tömbnek egyáltalán nincs hagyományos határneve.

BENDA KÁLMÁN: De lenne, csak nem használják!

VIRÁGH FERENC: És föl sem tüntetik a termelőszövetkezeti üzemi térképen!

BENDA KÁLMÁN: Tehát amikor munkába küldik az embereket, akkor a parancs így hangzik: „Menj ki a 38-asra, a 76-osra!”, és nem a történeti, hagyományos néven nevezik a munkahelyet.

És akkor most felmerül egy további kérdés: egyrészt a történetírás, a következő idők történetkutatója vallja ennek kárát, de nyugodtan felvethetjük, hogy a hazafias nevelés, a szülőföldhöz való ragaszkodás, egyáltalán a hazaszeretet kérdésében milyen károkat okoz ez, hogy egyszerűen eltűnnek azok a nevek, amelyek számunkra a szülőföldet jelentették? Ezek a helynevek, ahogy tudjuk, apáról fiúra évszázadokon át öröklődtek. Akaratlanul is eszembe jut Arany Jánosnak „Kozmopolita költészet” címen még a múlt század 70-es éveiben írt verse, amelyben ezt mondja:

Légy, ha bírsz, te világ-költő!”

Rázd fel a rest nyugatot:

Nekem áldott az a bölcső,

Mely magyarrá ringatott:

Onnan kezdve ezer szállal

Köt hazámhoz tartalék:

Pusztá elvont ideállal

Inkább nem is dallanék.”

Hogyan fest az a hazafias nevelés, amelynek tartalmi része lenne, hogy születtem a 3-as táblán, éltem a 36-osban, a VI-os tömbben és így tovább? A példákat, azt hiszem, még sokáig folytathatnánk. Történetírásunk egybehangzóan vallja, hogy a határrész-, dűlő-, táblanevek történeti, hagyományos szó-név alakjukban a helytörténet és nem egyszer a nagyobb táj története vagy országos események szempontjából is meghatározó, döntő kútfők lehetnek.

VIRÁGH FERENC

GÉPKOCSIPARKOLOK ELNEVEZÉSEI

MOLDOVA GYÖRGY, A pénz szaga című könyvében (Bp., 1986. Magvető K. 186) a kamionsofőrök életéről ír, s ejt néhány szót arról is, hogyan nevezik el a különböző parkolókat, ahol rendszeresen megállnak, esetleg meghálnak.

... a sofőr mutatja az országút melletti kamionparkolókat, és sorolja a nevüket: az egyiket a »Térdeplős«-nek hívják, mert egy szentkép található a mélyén, a másikat »Világos«-nak, mert oszlopos neonlámpák égnek körülötte. H. M.

AUTOMÁRKANEVEK

Az Autósélet (1986. 4. sz. 16) egy aláírás nélküli cikke a névadás nehézségeiről ír. Néhány idézet ebből!

"A Chrysler gyár nemrég távozott elnöke, Iacocca szerint könnyebb egy kocsit ajtáját vagy tetejét megtervezni, mint a modellnek jó nevet találni."

"A Toyota gyár Corolla típusa nevét a vállalat elnökének, Toyodá urnak köszönheti, aki úgy gondolta, miért ne lehessen egy kocsit a virágszirmokat összefoglaló virágelemlről, a corolláról elnevezni?"

"Tovább folyik a névadójáték. Jelenleg a Toyota gyárnak 4000, a Hondának 3000 bejegyzett neve van jövőbeni használatra a Tokiói Szabadalmi Hivatalnál."

JUHÁSZ DEZSŐ

A VEZETÉKNEVEK TÁJAI JELLEGZETESSÉGE

PÉTER LÁSZLÓ a Csongrád Megyei Hírlap (1986. november 29.) térképpel ellátott cikkében hívja föl a figyelmet a Szeged környékén használatos és különleges, egy-egy kisebb tájegységre jellemző vezetéknévekre.

Az ELTE Névkutató Munkaközösségében már vagy tizenöt évvel ezelőtt fölmerült egy magyarországi családnévkataszter elkészítésének a terve, de az adatokhoz való hozzájutást nem tette lehetővé a Népszéki Nyelvtudományi Intézet kiadásában (Zágráb, 1976.), s többet tudhatunk az

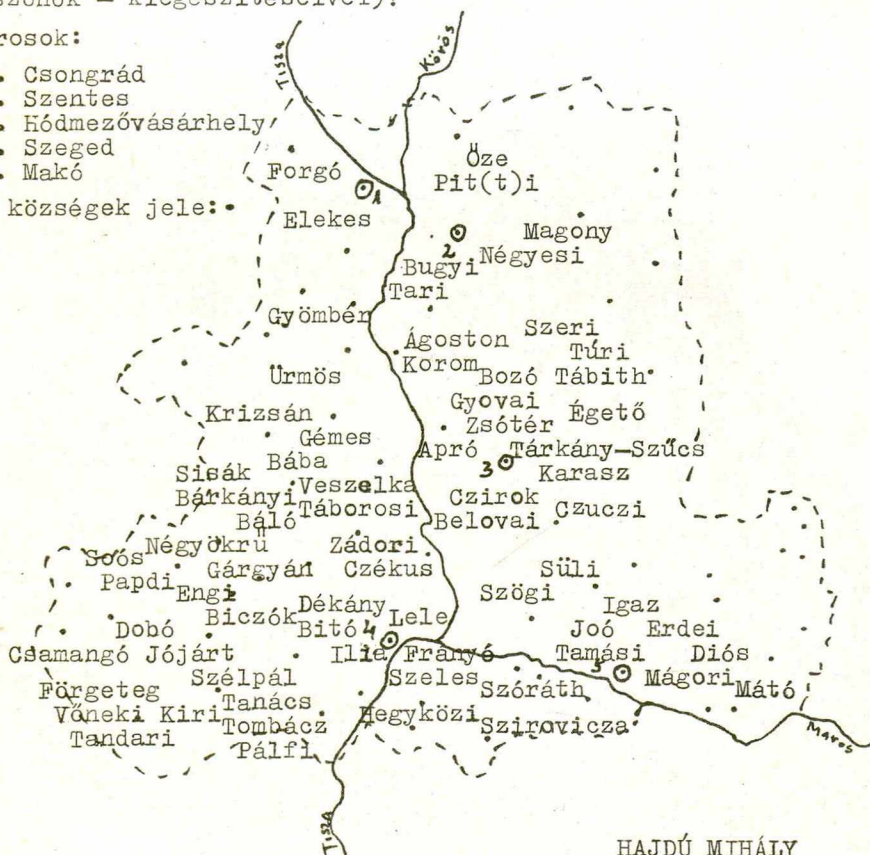
Andraši ~ Andrassy, Antal, Balint, Balog, Banfi, Banyai, Barany, Baranj, Baranjai, Baranjaj, Baranjay stb. nevek horvátországi elterjedéséről, mint a magyarországi gyakoriságukról és területi jellegzetességükről. Pedig nemcsak a magyar névtudomány számára lenne hasznos az ilyen típusú vizsgálat, hanem a településtörténet, gazdaságtörténet s – horribile dictu – még a Belügyminisztérium bűnüldöző szervei is fölhasználhatnák adatait, mikor egy névről ismert személy származásának, lakóhelyének föl kutatására kényszerülnek.

Az érdeklődés fölkelte céljából hadd álljon itt Csongrád megye tájainak jellegzetes családnévtérképe PÉTER LÁSZLO cikkéből (a számomra küldött példány – amelyet ezúton is hálásan köszönök – kiegészítéseivel)!

Városok:

1. Csongrád
2. Szentes
3. Hódmezővásárhely
4. Szeged
5. Makó

A községek jele: •

HAJDÚ MIHÁLY

VALÓBAN „ANDRIS” A ‘MAGYAR’ UKRAJNÁBAN?

A NévtÉrt. 9. számában (142) mi-la- aláírással megjelent Andris című írás Kossa István 1965-ben megjelent kötete alapján felhívja a figyelmet arra, hogy „Ukrajnában hívták Fritznek a németeket, Andrisnak a magyarokat.” Tovább így folytatja a közlő: „Nem valószínű, hogy az ukránok ismerték a szónak a ‘rendőr’ jelentését. Lévén az András a leggyakoribb neveink egyike, miként a németben a Friedrich, az ukránok a sokszor hallott nevet tették meg köznévnak ‘magyar katona’ jelentésben.” Tetszetős az okfejtés, érdekes a feltételezés, jó példa lenne arra, hogy „keresztnevből (becenévből) könnyen válhat köznévvé a magyarban,” s arra is, hogy analógia alapján miként fejthető meg egy nyelvi tény. Kossa István azonban egy másik könyvében (Dunától a Donig. Szépirodalmi K. Bp., 1960.) megadja a név valószínű megfejtését. Ezt a következő idézet tartalmazza.

— Nyemci? Nyemci? — mutogatnak ránk kérdően. Annyit már tudunk oroszul, hogy nyemci németet jelent. Magyaráztatjuk is egyre, hogy:

— Nyet nyemci. Nyet nyemci. Vengri.

— Vengri? — vágják vissza a szót csodálkozva. — Vengri? Andris! Andris!

Na, ezt már nem értjük, miért mondogatják, hogy Andris. Előhívjuk Ónódit. Öregasszonyok, rokkant férfiak, öregemberek veszik körül.

Megint okosabbak lettünk. Itt a magyarokat andrisoknak hívják, mert volt egy öreg, első világháborús magyar, aki itt maradt. Andrisnak hívták. Itt van a lánya is. Gügyög magyarul, az apjától tanulta.

A valóság tehát az, hogy nem egész Ukrajnában, hanem csak annak egy, Szumi és Szudzsa között fekvő falucskájában (Miro-poljében, Hetenyben?) hívták így a magyarokat, mi több, csupán egyetlen öreg magyart, s a ‘magyar’ népnév egyszerűen előhívta a munkaszolgálatosokat körülvevő ukrán falusiakból az ehhez kapcsolódó, bennük felötlő szót, véletlenül épp egy keresztnevet. Természetesen a téves következtetésre, általánosításra a Kossa-émlékirat szövege ad okot, szerzője 1965-ben már általánosítja az 1960-ban még egyedi esetként rögzített nyelvi ténytet, de ha erre van mentség, arra semmi szükség, hogy névtani mese-s mondavilágot teremtsünk. Különösen mikor a mi-la- említette analóg példa önmagában elég a tétel bizonyítására. Erdély

jelentős részében 'gábor' néven említik az üstfoltozó magyar anyanyelvű cigányokat, függetlenül azok hivatalos nevétől. Néha az alkalmi munkát kereső, házról házra járó, „forrasztó, forrasztani való!” kiáltással a figyelmet magára felhívó személy „itt van gábor, nincs valami munka naccsásasszony” szöveggel egészíti ki a hangos reklámot, mintegy maga is a csoport megnevezésére szolgáló névvé fokozva le az amúgy közepesen gyakori, a B. GERGELY PIROSKA közölte romániai magyar utónévhasználati jegyzéken 23. helyet elfoglaló tulajdonnevet. Személy szerint azt is megkockáztatom, hogy B. GERGELY PIROSKA megjegyzése, miszerint e név „ritkább a Maros mentén, a Szilágyságban és főleg Kalotaszegen”, épp az egy-két nemzedék óta tartó devalváció, a névnek a perifériára sodródása miatt érvényes. A „gáborozás” ugyanis tapasztalatom szerint épp ezen a vidéken a legjellemzőbb. Ez azonban már egy másik téma.

—ács —ó

NÉVADÁS, NÉVVÁLASZTÁS, BECENEVEK AZ IRODALOMBAN

A közelmúltban elhunyt ZOLNAY LÁSZLÓ memoárkötete (Hírünk és hamvunk. Magvető K. Ep., 186.) sok névtani érdekességet is tartalmaz.

„Apámnak mindig és mindenkihez volt pár vidám szava. Tréfált. Mindenkit keresztelt. Szakácsnőnket Cirmosnak becézte. Juliskának Cicmara volt a beceneve. (Szeged körül a barkát nevezik így)... Volt egy pesti gyermekorvosunk, Faragó Gyula doktor. Az ő beceneve Ticc bácsi volt... Apám fantáziaalakjai: Pocsatkó, Pironcsák, Obrotka, Oboczil. Ezeket a kuriózus neveket Apám szegedi cégérekől olvasta le. Pironcsák »Tóni« tiszai hajós-halász gazda volt. Pocsatkó pedig üveges. Ő ekként cégérezte magát: »Három szegedi szó: Üveg, porcelán! Pocsatkó!« (66)

[Dédnagymamájál úgy hortyogott, hogy belérezdült a ház. Ezeket a hangzatokat mi farkasordításnak becéztük. Őt farkasómamának.” (74)

„... a kis leányunoka, a gyönyörű Kia, Literáty Káldi Erzsike...” (128)

„E körhöz tartozott még dr. Tóth Kálmán vámszaki százados és sógornője, a szép és lelkes Serester Ilona (Olonának, Lonkynak becézték).” (148)

„... a nagyszerű Supka Magdolna — Manna — hozta el ebbe a társaságba.” (149)

„Ő Brelich Angelóra gondolt. Brelichnek azonban — Lelónak — semmi kedve sem volt a tengerészlethez.” (165)

„... Angelo — becenevén Lello — ...” (181)

„Leányuk, Sebestyén Klári — akit Miskának becéztek — Verának legkedvesebb barátnője volt... Végh Guszti, a festő, Peggy, a felesége, Miska leányuk és a fiatal kis Végh Péter...” (428).

PÁLOCZI HORVÁTH LAJOS, Álompákász (Magvető K. Bp., 1986.) című könyvéből.

"Móczy Béla. Így rövidítette és magyarította Elek bácsi a Matjasowszky nevet, amelyet ő különben is Matasócczinak ejtett ki." (95)

"Puter Berbek o vudar, szigesz! (Nyisd ki, Boris, a kaput, gyorsan!)... Héli, Szedra, Macsóri, Balisó, Bakrisó, Csirikló, Mirikló, Dzsivi, Dzsézsa - ávesz orde! (Héli, Szedra, Halaska, Malacka, Báránka, Madár, Gyöngy, Eleven, Dzsézsa - gyertek elő!)" (137)

KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE EMIL, Emberi környezet (Magvető K. Bp., 1986.) című könyvében így ír saját nevééről.

"Az elemiben a gyerekek Krampuszra magyarosították a nevemet." (10).

BODOR PÁL, Haldoklás anyanyelven (Magvető K. Bp., 1986.) című regényéből.

"...tudta, hogy Szóke Rózsika, azaz Zsizsi rövidesen belép..." (208).

MOLDOVA GYORGY, A pénz szaga (Magvető K. Bp., 1986.) című nagysikerű könyvéből egy-két érdekesség még.

Mikor Enver Hodzsa egyszerre akarta megváltani egész Albániát, az országban még nagyon sok volt a régi török név: Ibrahim, Ahmed meg Ali. Aki jól dolgozott, azt azzal jutalmazták, hogy új nevet választhatott magának: Győztes Traktor lett az egyik, a másik meg Elenjáró Módszer - valahogy úgy, mint az indiánoknál. [?] Egy gyereket úgy hívtak, hogy Lengyel Vörös Búza, mert apja, a Győztes Traktor húzta az anyjában [!], az Új Barázdában. (327) - [Mindez nevetséges, de arra nem gondolunk néha, hogy ugyanilyen komikusan hat a Vörös Csillag, Új Élet, Vörös Október stb. utca- vagy intézménynév is?!]

"... furcsa helységnevek tűnnek fel [Bulgáriában], mintha Ilf-Petrov valamelyik regényéből léptek volna elő: »Pervomaj« (Május Elseje), »Ljubimec« (Kedvenc), »Kapitan Andrejevo« (Andrejev kapitány-falva)" (328-9). - [Szerintem utcanevekben is ugyanilyen furcsák, csak megszoktuk - sajnós!]

TÓTH IMRE sajtó alatt levő Bernecei palóc tájszótárából:

Lolo fn., az Alajos beceneve. - Mj. A nagy tekintélyű grófnő pap fiát nevezték így. Apja, Berneckey Szokoly Alajos az első újkori olimpia első magyar érmese.

BÁLINT B. ANDRÁS: Szakad a köldökzsinór című cikke az Élet és Irodalom 1987. július 3-i számában jelent meg (3). Ebben ad példát egy névelemelhagyásra, még pedig éppen arra, amelyet a NévtÉrt. 7. számában (125) én is közöltem, de egy környékbeli nyelvész kétkedve fogadott. Lássuk a példát!

"Ingáznak, bejáznak Mátészalkára, Nyiregyre, Pestre..."

HAJDÚ MIHÁLY